

“Кайдани порвіте”- Повстання українського народу

Цьогорічна тема є про формування національної ідентичності та її роль в народженні держави. На початку ХХ ст., українська держава вже не існувала від зруйнування Січі в ХVІІІ ст. *Об’єднана* українська держава—яка включала Київ і Галичину—не існувала від розвалу Київської Русі в ХІІ ст. Саме через цю історію, український національний рух ХІХ і початку ХХ ст. є таким цікавим: як постала українська національна ідентичність, яка об’єднала Схід і Захід, після століть розділення?

Ця українська національна ідентичність постала через рух натхненний (inspired), значною мірою, Тарасом Шевченком. Під впливом романтичного націоналізму, Шевченко вважав, що українці мали право на створення, чи відновлення, незалежної держави. Але незалежність могла бути досягнута тільки шляхом пробудження національної свідомості (national consciousness) українців, яка була зруйнована століттями гноблення (oppression) і окупації. Отже Шевченко і його сучасники виступили проти російської влади і ризикували власною свободою, щоб почати рух. Цей рух був одночасно політичний, культурний і академічний, і його метою було просвічення (enlightenment) українців, нагадуючи їм, що їх спільна мова, культура та історія об’єднували їх в єдиний нарід.

До початку ХХ ст., весь український народ почав мріяти—як Шевченко—про єдину, незалежну українську державу. Перша світова війна надала українцям можливість здійснити цю мрію і 22 січня 1919 р., новопроголошені Західноукраїнська Народна Республіка та Українська Народна Республіка проголосили Акт Злуки: перше успішне зусилля українців об’єднати всю Україну з кінця династії Рюриковичів.

Українська Народна Республіка недовго проіснувала. До 1921 р. українські території знову були поділені між сусідніми державами. Україна була об’єднана тільки після Другої світової війни, але як республіка у складі СРСР. Незалежна Україна повстала аж в 1991 р., після розпаду Советського Союзу. Якщо українці нарешті отримали незалежність, що спонукало повстання українців проти свого уряду на Майдані? Яку роль відіграла національна ідентичність на Майдані і в наступних подіях? Як національна ідентичність розвивалася протягом минулого року? Чи українцям потрібна нова національна ідентичність, щоб збудувати нову, єдину українську державу? Для вирішення цих питань, розглянемо наступні теми:

- I. Вплив світу на Шевченка.** Шевченко віддзеркалював епоху (era), в якій він жив: політичні та культурні рухи, які перекроїли карту Європи в ХІХ ст. сильно вплинули на ідеологію Шевченка. Відповідно, ми розглянемо світ, в якому жив Шевченко.
- II. Вплив Шевченка на світ.** Потім ми розглянемо, як у свою чергу, Шевченко вплинув на світ навколо нього, зокрема, його вплив на формування єдиної української національної ідентичності.
- III. Сучасна українська національна ідентичність.** Нарешті, ми розглянемо українську національну ідентичність сьогодні, особливо у світлі Майдану і наступних подій. Розглянемо питання: Чи є Шевченко, як і раніше, актуальний (relevant)?

I. Вплив світу на Шевченка

Український народ в 1814 р.

Коли Шевченко народився 200 років тому, Україна як держава не існувала. Приблизно 40 років тому назад, у 1775 р., російська імператриця (Empress) Катерина II надала наказ знищити Запорозьку Січ, останній залишок української держави. Шевченко народився в світ, де більшість етнічних українців були кріпаками або селянами, — тільки географія вирішувала чи їх господарі були росіянами чи поляками.

- **Російська імперія:** Приблизно 80% українців жили в Російській імперії, де 70-80% населення (population) були кріпаками. Після зруйнування Січі, козаки теж стали кріпаками, і їхні землі були захоплені російським урядом.
- **Австрійська імперія:** Решто українців жили в Східній Галичині та Буковині, в складі Австрійської імперії. Значна більшість були селянами чи кріпаками. Українська шляхта існувала, але польська шляхта була більш впливова в уряді.

Очевидно, не всі українці були селянами чи кріпаками—українська інтелігенція існувала. Але більшість членів інтелігенції воліли говорити мовою правлячого класу (ruling class), оскільки вони вважали українську мову “сільською” мовою. Національна свідомість тільки починала виникати і український націоналістичний рух не був ще широко поширений.

Розвиток національної ідентичності

Що спонукало (caused) розвиток української ідентичності в XIX ст.? Щоб зрозуміти цей розвиток, ми розглянемо історію українського народу в контексті європейської історії. Політичні та культурні рухи в Європі вплинули на формування національної ідентичності всіх європейських народів, в тому числі українців. Цей розвиток розпочався з романтизмом і французькою революцією. Наслідком революційних ідей був романтичний націоналізм, який вплинув на націоналістичні революції XIX ст.

- **Романтизм** – Романтизм (Romanticism) був художній, літературний та інтелектуальний рух, який розпочався в Європі наприкінці XVIII ст. Цей рух підкреслював уяву, емоції, характер, свободу та індивідуалізм, і прославляв звичайну людину (the common man) замість еліти. Романтизм, таким чином, пов'язаний з лібералізмом (liberalism)—політична філософія, заснована на ідеях свободи і рівності. Його культурний і політичний впливи призвели до зростання націоналізму.
- **Велика французька революція і Наполеонівські війни** – Велика французька революція (French Revolution) почалася в 1789 р., коли французький народ повстав проти монархії. Приймаючи ідеали лібералізму, вони вважали, що люди повинні правити (rule) державою—не монарх. Слідуючі Наполеонівські війни (Napoleonic Wars) мали захистити (protect) та поширити (spread) ідеали революції. Але інші народи не хотіли бути керовані Францією і почали боротися за право формувати свої держави.
- **Романтичний націоналізм** – Відображаючи (reflecting) фокус романтизму на просту людину, свободу і природу, романтичний націоналізм був формою націоналізму, який вважав, що уряд повинен визначатися (be determined) людьми, які народилися в межах “природного” середовища (environment), яке визначалося спільною мовою, звичаями, історією, і т.д. Іншими словами, вони вважали, що країни повинні бути визначені за етнічністю. Багато українців, в тому числі Шевченко, також прийняли цей світогляд.

- **Націоналістичні революції** – Романтичний націоналізм привів (led) до численних націоналістичних революцій по всій Європі протягом XIX ст.: *Грецька* війна за незалежність від османського (Ottoman) панування (1821-1832), *Бельгійська* революція за незалежність від Нідерландів (1830-1831), і т.д. Найвідоміші революції періоду є **Революції 1848-1849 років (“Весна народів”)**, які сягали від Франції на заході до імперії Габсбургів в сході—і в яких українці Галичини також брали участь.

Чи знаєте ...

Коли Шевченко народився, Німеччина та Італія ще не існували. Формування цих держав почалося в 1848 р. під час “Весни народів”, коли різні королівства з спільною етнічністю почали об’єднуватися. Формальне об’єднання нової держави “Італія” відбулося в 1861 р., і об’єднання нової “Німецької імперії” відбулося в 1871 р.

Австрійська та Російська імперії. Романтичний націоналізм і європейські революції досягли своєї вершини (peaked) в XIX ст., але українці з двох імперій не намагалися об’єднатися в єдину державу аж у XX ст. Оголошення незалежності від однієї імперії було б досить складно. Об’єднання і повстання проти двох імперій—це було б майже неможливо. Але крім поділу українців між двома імперіями, ставлення до українців також відрізнялося в обох імперіях—в результаті чого відбувся дещо інший курс у розвитку національної ідентичності для “Австрійських” українців ніж для “російських” українців.

Австрійська імперія: Австрійська імперія була густо населена (densely populated), і населення складалося з багатьох етнічностей. Тому уряд толерантно (tolerantly) ставився до різних мов. Райони імперії мали різні офіційні мови, включно з українською у Східній Галичині. Австрійський уряд також підтримував розвиток української інтелігенції з центром навколо греко-католицької церкви, вважаючи, що греко-католицьке духовенство (clergy) могло б найкраще реформувати освіту серед українського населення.

Російська імперія: Російський цар мав майже необмежену владу (unlimited power), в результаті чого люди мали набагато менше прав. Росія також була більш ізольована (isolated) географічно від європейських революцій. Тому уряд міг дозволити собі жорстокіше ставитися до людей і трактувати інших слов’ян як нижчий рівень росіян. Цар доклав значні зусилля, щоб придушити український націоналізм і нав’язати російську культуру і мову.

Це лише кілька прикладів, але на загал, галицькі українці були краще трактовані і мали більше свободи, і тому відчували менше обурення (resentment) проти свого уряду в порівнянні з українцями, які жили в Російській імперії.

Українці єднаються! Незважаючи на ці різниці, українці обох імперій нарешті об’єдналися ... яким чином? Через розвиток національної ідентичності завдяки зусиллям групи інтелектуалів—спочатку на чолі з Шевченком, і пізніше, натхненні Шевченком. Вони наслідували романтичних націоналістів, які доводили, що мова—через поезію, пісню, літературу та історію—є ключовою для створення національної ідентичності.

Романтичний націоналізм і мова

Романтичний націоналізм надавав великого значення мові, тому що мова є те, що дозволяє людям спілкуватися і таким чином є природною основою (natural basis) для створення загальної ідентичності (common identity). Без мови також нема літератури, яка дозволяє народові ділитися спільними фольклором, поезією, епосом та історією. В період романтичного націоналізму, література була опублікована в існуючих діалектах, які були

поєднанні з сучасним синтаксисом щоб створити “відроджену”, стандартизовану версію мови. Романтичні націоналісти вважали, що патріоти повинні вивчати цю “нову” мову і виховувати своїх дітей, говорити нею, як частина ширшої програми по створенню унікальної національної ідентичності. Українці також почали стандартизувати свою мову, в тому числі створення сучасної української абетки, розвиток букварів для української мови і злиття різних українських діалектів в одну українську літературну мову.

Фольклор

Романтики вважали, що народні оповідання— передані протягом багатьох поколінь—були формою національної літератури і культури. Саме тому розпочалася колекція фольклору. Найвідомішим прикладом є Брати Грімм. Брати Грімм розвинули методологію для збору народних оповідань, яка потім була використана іншими колекціонерами в Європі. Українці також почали збирати фольклор, і деякі з впливових колекціонерів повинні бути знайомі вам:

- Галицька літературна група **Руська трійця** збирала усну народну літературу в 1830-их рр.
- Важливий вклад в українському фольклорі є зібрання “Записки о Южной Руси” (1856-57), автора і поета **Пантелеймона Куліша**.
- Найбільший збір українського фольклору в Росії в XIX ст. очолював **Павло Чубинський**—відомий сьогодні як автор слів гімну “Ще не вмерла Україна”.

Національні епоси

Ще один вияв (manifestation) романтичного націоналізму, це поняття “національного епосу” (national epic)—епічний літературний твір, який відображає дух нації. Найбільш відомий приклад національного епосу в Російській імперії—“Слово о полку Ігоревім”, який був “знайдений” та опублікований в 1800 р. І росіяни і українці вважали, що цей твір відображав їх власну історію і національну ідентичність.

Багато інших “національних епосів” були написані в цей період, особливо в Російській імперії. Національні меншини (ethnic minorities) творили нову національну поезію, щоб боротися проти русифікації. Шевченка “Тайдамаки” є прекрасним прикладом. Другий приклад є твір Миколи Гоголя “Тарас Бульба”, опублікований у 1835 р. Але Гоголь згодом поступився (gave in) царському уряді та переписав твір, щоб включити російські націоналістичні елементи.

Історія

Національні епоси були пов’язані з іншим фокусом романтичних націоналістів: історією. Романтичні націоналісти зрозуміли, що спільна історія може об’єднати народ. Щоб вселити гордість за свою націю, увага була приділена розвитку національних історій.

Росія також дотримувалася цієї тенденції (trend), і в 1822 р., “Історія Малої Росії” була опублікована—підіймаючи (elevating) російський народ за рахунок українців. Її автор стверджував, що українці були “малоруси”, філія російського народу, і їх возз’єднання (reunion) з російським народом був найяскравішим моментом їх історії.

“Історія Русів”. Протилежна точка зору українського народу з’явилися в приблизно той сам час: “Історія Русів”. Перша згадка про “Історію Русів” з’явилася в 1828 р. але автор невідомий—ймовірно, тому що він боявся помсти з боку російського уряду. У творі автор описав історичний розвиток України від найдавніших часів до 1769 р. Автор доводив, що кожен народ має право на незалежний політичний розвиток; головною темою є боротьба українського народу проти російського та польського панування.

“Історія Русів” сильно вплинула на розвиток української історіографії в XIX ст. Історико-літературні твори багатьох українців були засновані на “Історії Русів”, в тому числі Гоголя, Куліша, і особливо Шевченка.

Романтичний націоналізм і Панславизм

Панславизм (Pan-Slavism) був політичним і культурним рухом натхненний романтичним націоналізмом, який стосувався слов’янських народів. Ціль руху—об’єднання слов’янських народів на основі етнічної, культурної та мовної спільності. Панславизм був одним з найбільш важливих факторів у формуванні єдиної української національної ідентичності. Хоч рух був зосереджений на єдності *всіх* слов’ян, багато українських панславистів також інтерпретували його як заклик до об’єднання *українців* з обох імперій.

Панславизм в Австрійській імперії

Руська трійця. Серед перших видатних прихильників панславизму в Австрійській імперії була Руська трійця. Ця галицька літературна група була очолювана Маркіяном Шашкевичем, Яковом Головацьким та Іваном Вагилевичем. Група існувала в 1830-х рр., коли засновники були студентами в греко-католицькій духовній семінарії у Львові. Члени доводили, що “русини” в Австрійській імперії, разом із “русинами” в Російській імперії, були частиною одного українського народу, який мав свою власну мову, культуру та історію. “Русалка Дністровая” (1836), збірка їх творів, розпочала використання (usage) живої народної мови (замість язичія—книжна мова, основою якої була старослов’янська мова) в літературі на українських землях у складі Австрійської імперії.

У 1840-х рр., Українська Греко-Католицька церква (УГКЦ) відіграла роль в створенні ще одного руху натхненного панславизмом. В 1848 р. у Львові було створено Галицько-Руську Матицю (ГРМ), яка зосередилася на розвитку української освіти та видавничої справи (publishing). Першим головою ГРМ став отець Михайло Куземський, який також був одним з провідників Головної Руської Ради, створеною під час “Весни народів”.

Головна Руська Рада

Головна Руська Рада (ГРР) була перша українська політична організація у Галичині. ГРР була створена 2 травня 1848 р. при катедрі св. Юра у Львові для оборони прав українського населення.

Я українець!

Чи знали ви, що Шевченко ніколи не вживав терміну “українці” у своїх творах? Хоча термін “Україна” вже використовувався на початку XIX ст., термін “українці” не був вживаний. Це стало змінюватися на початку 1840-х рр., коли українська інтелігенція в Росії почала замінювати принижуючий термін “малороси” словом “українці”. Галицькі “русини” пізніше прийняли терміни “українці” і “український”, про що свідчать Галицько-Руська Матиця і Головна Руська Рада, створені в 1848 р.

ГРР заснувала першу в Галичині українську газету “Зоря Галицька”. Газета висловлювала націоналістичні погляди ГРР: націоналізм галицьких українців була окрема від поляків і росіян, і галицькі українці належали до “русинської нації” яка існувала в Росії.

Хоч ГРР працювала на користь українців Галичини, вона одночасно залишилася вірна австрійському уряді і була розпущена в 1851 р., коли революції завершилися. Однак ГРР розпочала національне відродження серед українців в Галичині, забезпечуючи їх політичне та культурне виживання.

Панславизм в Російській імперії

Хоча панславизм також поширився по Російській імперії, провідники руху в Росії відрізнялися від провідників в Галичині. Галицька інтелігенція значною мірою була зосереджена навколо УГКЦ, яка була центром українського націоналістичного руху в Австрійській імперії. Але в Російській імперії УГКЦ не була поширена (вона існувала на Волині і Поділлі, які увійшли до складу Росії наприкінці XVIII ст.), і російський уряд знищив залишки в XIX ст. Відповідно, рух постав деінде. Джерела мабуть вас здивують:

Масонство (Freemasonry)

Що Джордж Вашингтон (George Washington) та Іван Котляревський мали спільного? Обидва були масонами. Масони не лише вели Американську революцію—вони також брали участь у революційних рухах в Європі, у тому числі в Російській імперії. Одною з основних українських лож (lodges) була Ложа “Об’єднаних слов’ян”, заснована у Києві в 1818 р. Метою ложі було формування слов’янської федерації. Друга важлива ложа була сформована в Полтаві під проводом Івана Котляревського, серед інших. Масони закликали до опозиції уряду і тому в 1822 р. уряд заборонив масонські організації в усій Російській імперії. Все одно масонські ложі таємно продовжували свою діяльність, а їх члени взяли участь у декабристському русі та в інших таємних політичних рухах.

Декабристи (Decembrists)

Офіцери царської армії формували таємні товариства щоб організувати опозицію до царського уряду і кріпацтва. Після їх невдалого (unsuccessful) повстання 26 грудня (“декабря”) 1825 р. вони стали відомі як “декабристи”. Серед декабристських груп була одна з перших панславистських організацій в Російській імперії, заснована в 1823 р.: Товариство З’єднаних Слов’ян. Більшість членів були українці, включно зі засновниками. Товариство висувало (promoted) створення федерації демократичних слов’янських республік і підтримувало скасування кріпацтва (abolition of serfdom) і соціальну рівність (social equality). Ідеї товариства вплинули на Кирило-Мефодіївське товариство.

II. Вплив Шевченка на світ

Кирило-Мефодіївське товариство

Наприкінці 1845 р. в Києві було утворено нелегальну (illegal) українську політичну організацію — Кирило-Мефодіївське товариство (братство). Воно було назване на честь братів свв. Кирила та Мефодія, які жили в IX ст. — творці слов’янської азбуки і перші перекладачі богослужбових книг на слов’янську мову. Члени товариства, які називали себе братчиками, стали одними з найвпливовіших панславистів в Російській імперії.

Хто були братчики? Примітно, що ні один з провідних братчиків не був представником духовенства або священничого роду. Деякі були кріпаками; деякі були дворяни (nobles). Багато з них були нащадками (descendants) козаків—і кріпаки і дворяни. Таке поєднання

походження вплинуло на їх погляд української національної ідентичності і на цілі товариства (наприклад, скасування кріпацтва, яке не було метою галицьких панславістів). Провідну роль серед них відігравали: Микола Костомаров, Тарас Шевченко, Георгій Андрузький, Василь Білозерський, Микола Гулак і Пантелеймон Куліш.

Головною метою товариства—боротьба проти кріпацтва та національне визволення українського народу. Братчики вбачали Українську державу у федеративній спілці (federated union) незалежних слов'янських держав; Київ мав бути “столицею” спілки. Братчики вирішили поширювати цю ідею літературно-просвітницькою діяльністю: збирали кошти на видання книжок, складала проекти запровадження початкових шкіл, укладали шкільні підручники.

Кирило-Мефодіївське товариство проіснувало трохи більше року. Весною 1847 р. царські власті заарештували 12 постійних членів товариства і відправили до Санкт-Петербурга. Усіх учасників товариства було заслано до різних місць Російської імперії. Найтяжче покарали Шевченка, бо при арешті знайшли рукописи (manuscripts) його антицарських та антикріпосницьких (anti-serfdom) творів. Його заслали на 10 років рядовим солдатом у Оренбурзькі степи Росії й заборонили що-небудь писати й малювати.

Значення Кирило-Мефодіївського товариства

Товариство допомогло закласти основу для політичного, культурного, академічного і мовного розвитку української нації. Незважаючи на арешти і заслання членів, їх зусилля відродити українську національну ідентичність продовжилися кілька десятиліть після розпаду їх організації.

- **Політична діяльність.** Це була перша спроба української інтелігенції в Росії перейти до політичної боротьби. Братство вперше розробило широку політичну програму національно-визвольного руху, яка стала прикладом для його наступників.
- **Поширення української культури та історії.** Члени товариства зробили великий внесок (significant contribution) у ділянки української етнографії (ethnography), літератури та історії, і їх публікації (особливо в журналі *Основа*) допомогли створити основу сучасної української мови.
- **Освіта.** Товариство просувало загальну соціальну рівність—не тільки скасування кріпацтва. Воно просувало реформи освіти (зокрема, право на освіту українською мовою) і розвиток українсько-мовних підручників. Реформа освіти, на їх думку, був ключовим (key) до забезпечення політичної та соціальної трансформації в українському суспільстві.
- **Розвиток української мови.** Братство сприяло (promoted) стандартизацію української мови та її підвищення до академічної та інтелектуальної мови (в той час, інтелігенція в більшості говорила та писала російською мовою—більшість вважала українську мову “мовою селян”). Кілька членів внесли значний внесок у розвиток і розширення використання української мови.
 - Почалися реформи, щоб ввести нову українську азбуку. В тому числі була “кулішівка” Куліша, яка стала основою азбуки, яку ми використовуємо сьогодні.

- “Грамаатка”, перший буквар для сучасної української мови, був написаний Кулішем у 1857 р. Шевченко уклав і видав (своїм коштом) “Букварь южнорусскій”—книжечка для початкового навчання української мови в недільних школах.
- Шевченко займався розробкою (development) літературної української мови, яка стала основою сучасної української мови.

Батько сучасної української мови

Говорячи про мову—Котляревський чи Шевченко ... котрий з них був батьком сучасної української мови? Твір “Енеїда” Івана Котляревського, опублікований в 1798 р, був першим літературним твором опублікованим повністю у сучасній українській мові. Це був відважний вчинок (act) для письменника в царській Росії, де офіційно знеохочували (discouraged) письменників використовувати українську мову. Котляревський також надихнув (inspired) інших письменників писати в своїх діалектах.

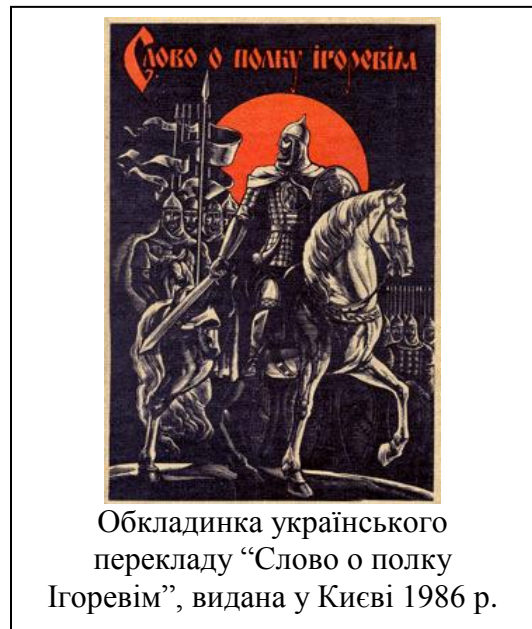
Шевченко був одним з тих кого надихнув Котляревський, але він зрозумів, що не можна створити літературну мову використовуючи (using) лише один діалект (Котляревського твори були базовані на Полтавському діалекті). Шевченко розумів, що літературна мова має бути “універсальною”, і включати різні історичні та географічні елементи.

- **Історичні:** Історичні тексти представляли існуючий масив літератури (existing body of literature), і вони були, зрештою, те, що люди вже мали спільного. Шевченко використовував церковно-слов'янські тексти, “Повість минулих літ”, і “Слово о полку Ігоревім”, серед інших.
- **Географічні:** Включення різних діалектів було критичним, щоб кожен район міг “бачити” себе в новій мові. Шевченко використовував елементи з українських діалектів, які були доступні йому, в тому числі Полтавський і Харківський діалекти.

В цілому, Шевченко змішував розмовну мову зі стилями старої літератури, тим самим створюючи мову, яка дійсно була втіленням української культури та історії.

Основа. Розробка літературної мови, проте, не було достатньою—інші також мусіли використовувати цю мову щоб вона прийнялася. Мова, як її вживав Шевченко, стала основою мови використаної в журналі *Основа*—журнал заснований в Санкт-Петербурзі, який мав великий вплив на розвиток української національної ідентичності та української літератури в 1860-х рр. Три колишні (former) члени Кирило-Мефодіївського братства—Білозерський, Костомаров і Куліш—були редактори (editors) *Основи*.

В *Основі* були опубліковані літературні твори (у тому числі Шевченка), фольклор та етнографічні дослідження, а також історичні, економічні, педагогічні (pedagogical—relating to education) та музикознавчі (musicological—scholarly study of music) статті. Відповідно українська літературна мова почала поширюватися в нові ділянки: науку, журналістику, і викладання в школах. Цей розвиток, однак, був припинений (halted) забороною на публікації наукових і релігійних книг українською мовою в 1863 р. (Валуєвський циркуляр, обговорюється нижче).

Обкладинка українського перекладу “Слово о полку Ігоревім”, видана у Києві 1986 р.

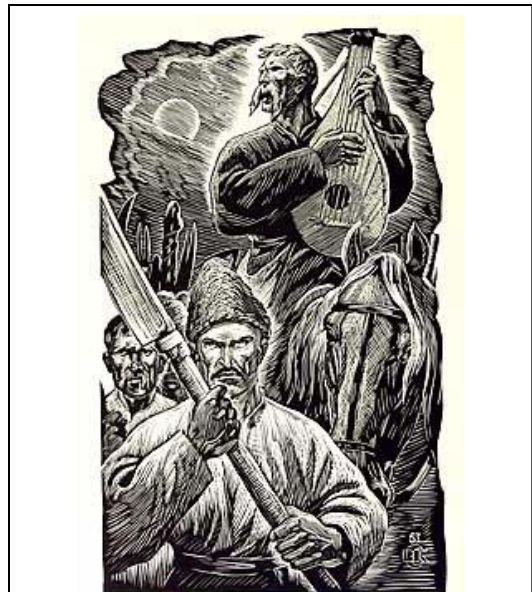
Галицький діалект входить в літературну українську мову. Цікаво, що заборона публікацій українською мовою в Російській імперії сприяла розвитку *дійсно* стандартної української мови—мова, яка включала і східні і західні діалекти України. Українське видавництво почало переходити до Галичини в 1863 р., де не було заборон на публікації українською мовою. Коли російський уряд видав Емський указ у 1876 р. (Ems Ukaz—a decree) і заборонив *весь* український друк, *всі* видавничі діяльності були переведені в Галичину. Галичина, таким чином, стала домівною української літератури; твори письменників зі всіх українських територій—і в Росії і в Австрії—друкувалися в Галичині. До 1876 р., опубліковані твори використовували стандарти розроблені Шевченком і *Основою*; з часом, вони, природно, набрали галицьких елементів.

Підчас Революції 1905 р., російський уряд скасував Валуєвський циркуляр та Емський указ і українська мова “повернулася” в Росію. “Східня” основа мови далі існувала—мова просто була збагачена галицьким впливом і тепер включала *всі* українські діалекти.

Творчість Шевченка

Хоч роль Шевченка в освітніх, політичних та мовних реформах була значною, його поезія залишається його найбільшим внеском у розвитку української національної ідентичності.

- **Легітимація української мови як літературної мови.** “Кобзар” зазначив початок нової ери в українській літературі та в розвитку сучасної української мови. Завдяки його поезії Шевченко узаконив (legitimized) використання української мови як мови сучасної літератури.
- **Просування націоналізму і незалежності.** Поєми “Сон”, “Кавказ”, “І мертвим, і живим...” та “Заповіт” будили національні почуття і втілювали віру у можливість незалежної України. Шевченко звинувачував російських імператорів у поневоленні України. Шевченко також надав українцям їх перший український історичний роман у віршах, “Гайдамаки”. В поемі “Гайдамаки” Шевченко оспівав хоробрий, повсталий (insurgent, revolting) народ та його непереможну (invincible) волю в боротьбі проти соціального і національного гніту.
- **Просування соціальної рівності, об’єднання українців всіх соціальних сферів.** Шевченка могли читати всі сфери суспільства (spheres of society), знаходячи в його поезії відображення своїх інтересів. Шевченковий заклик до національного і соціального визволення став ідеологічною основою нової України.

Волох, з поеми “Гайдамаки”, виконує пісню перед повстанням Гайдамаків (Владимир Сергеевич Куткин)

Шевченкова творчість заклала основи перетворення етнічної спільноти (an ethnic community) у політично свідому націю (politically conscious nation). Увесь пізніший український національний рух тією чи іншою мірою виводився з його поезії. А його мученицька особиста доля (personal fate as a martyr) стала джерелом для витворення сильного національного міфу (national myth), який надихав наступні покоління українських діячів.

Сучасники і наступники Шевченка

Шевченко помер в 1861 р., перед тим, що українці домоглися держави, якої він їм бажав. Але сила Шевченка полягає в тому, як він надихав інших. Майже кожен націоналістичний рух, який постав після його смерті, якимось черпає натхнення з Шевченка.

Громади

Громади виникли в Російській імперії наприкінці 1850-х і початку 1860-х рр. Перша Громада, створена в Санкт-Петербурзі, вже була активною в осіні 1858 р. Серед її членів були колишні братчики з Кирило-Мефодіївського товариства: Костомаров, Куліш, Шевченко, і Білозерський.

У великих українських містах в Російській імперії повстало багато громад з метою поширення української культури. Учасників заохочували використовувати українську мову і вивчати українську історію, фольклор і мову. Вони читали твори Шевченка і відзначали річницю його смерті. Українську мову вчили в недільних школах, де використовували букварі Куліша та Шевченка.

Валуєвський циркуляр (Valuev circular).

Діяльність громад, проте, тривала недовго. Валуєвський циркуляр (18 липня 1863 р.) заборонив публікацію релігійних, навчальних і освітніх книг українською мовою. Дозволялась лише публікація художньої літератури (fiction).

Царський уряд підозрював, що публікації книг українською мовою заохочували зростання сепаратистських (separatist) та антицарських настроїв. Циркуляр також заявив, що “ніякої особливої малоруської мови не було, немає і бути не може”. На додаток до заборони на публікації, багато провідників Громадів були арештовані (включно з Павлом Чубинським) і недільні школи були закриті.

Знаємо, як ви всі страждаєте, коли мусите говорити по українськи! Пам'ятайте, що це все ж таки привілей: протягом століть, українці ризикували арештом, ув'язненням і навіть засланням за використання української мови.

Українська мова за 400 років пережила 134 заборони.

Валуєвський циркуляр не зумів зовсім знищити діяльність громад. **Київська громада** (“Стара громада”) знову постала на початку 1870-х рр. і стала центром націоналістичного руху. Але з 1880-х до кінця 1890-х рр., Київська громада не могла провадити будь-які політичні роботи через жорстокі обмеження (severe restrictions) російського уряду. Проте постала нова організація - Братство тарасівців, яка перебрала політичну діяльність.

Братство тарасівців – таємна студентська організація, яка виникла в 1891 р., коли її засновники (харківські студенти) присяглися (swore) на могилі Шевченка поширювати його ідеї. Провідники Братства стали видатні українські діячі, в тому числі **Борис Грінченко** та **Микола Міхновський**. Братство стало першою політичною організацією, що виступила за вільну соборну федеративну Україну. Братство було припинено в 1898 р., але під його впливом сталося що:

- Київська громада перетворилася в 1897 р. на більш політизовану (politicized) загальну українську організацію (ЗУО). Після кількох перетворень організації, члени утворили Українську демократично-радикальну партію (УДРП). За програмою УДРП, Україна мала здобути широку автономію (autonomy—the right to self-government, but not independence) в рамках конституції Росії.

- Молодше покоління тарасівців об'єдналось зі соціал-демократичним (social-democratic) гуртком Івана Стешенка й **Лесі Українки** і в 1900 р. створило РУП (Революційна українська партія)—перша активна українська політична партія в Російській імперії. На основі праць Міхновського, РУП представила програму для єдиної, незалежної України.

Просвіта

Товариство “Просвіта” виникло в 1868 р. у Львові. Засновники були незадоволені зростанням русофільства (Russophilism—leaning towards Russia) Галицько-Руської Матиці—яка в минулому була прихильником незалежної української нації. Просвіту можна вважати галицьким еквівалентом (equivalent) громад в Російській імперії. Одна з головних цілей Просвіти був розвиток українських шкіл:

- Просвіта вимагала рівні права для української мови в освіті, вимагаючи, щоб були створені школи, де мала викладатися українська мова.
- Просвіта успішно клопотала (petitioned) уряд для того щоб заснувати кафедру (department) української історії при Львівському університеті. Михайло Грушевський очолив кафедру і також очолив Наукове товариство ім. Шевченка, ставши таким чином провідником українського руху за незалежність в очах українців та іноземців.
- Просвіта друкувала українські підручники для Галичини, Буковини й Угорщини.

До 1914 р. 75% міст, селищ і сіл в Галичині мали філію (branch) Просвіти—це була найважливіша українська масова організація (mass organization) в Галичині, яка відіграла центральну роль у зростанні національної самосвідомості. Без її старань, відновлення української державності в Галичині в 1918 р. було б неможливо. Діяльність Просвіти вплинула на практично всі аспекти життя країни; філії допомогли створити різні товариства та організації—культурні, політичні, економічні, спортивні та сільсько-господарські.

Просвіта в Російській імперії. Успіх Галицької Просвіти викликав зацікавлення серед українців в Росії. Активісти і письменники таємно вписувалися до Просвіти, підтримували організацію фінансово, і надсилали свої твори для публікації.

Товариства Просвіти у Російській імперії виникли після Революції 1905 р., в період заворушень (unrest) і реформи в 1905-7 рр. Революція розпочалася, коли царські солдати почали стріляти в мирну демонстрацію робітників у Санкт-Петербурзі. Робітники по всій Росії почали страйкувати. Зрештою селяни і навіть військові також приєдналися до страйків.

Заворушення змусили царя Миколи II поступитися (yield) народові в маніфесті 30 жовтня 1905 р. Серед іншого, маніфест:

- встановив обмежений парламент, в якому українці брали участь в 1906-17 рр.;
- пообіцяв основні громадянські права (civil rights), включаючи свободу преси (freedom of press) і свободу асоціації (freedom of association); і
- скасував Валуєвський циркуляр і Емський указ.

Це прискорило (accelerated) розвиток українського руху в Російській імперії: 1) Газети і журнали стали з'являтися у великих містах України. 2) Філії Просвіти були створені в

“Кривава неділя” –
початок Революції 1905 р.

Києві, Одесі, та в інших містах і селах. 3) Кілька сотень українських кооператив також з'явилися в 1905-7 рр., поряд з різними музичними, драматичними, і освітніми клубами.

Усі філії Просвіти були закриті до 1911 р., але вони встигли зробити значний внесок у зростання національної самосвідомості. З початком Російської революції 1917 р., Просвіти почали виникати по цілій Україні. Протягом короткого часу утворилися тисячі філій Просвіти, і майже в кожному місті і більшому селі був “читальний зал” (reading room) Просвіти. У 1917-21 рр. читальні зали були центрами українського національного життя.

Україна в 1914 р.

Коли Перша світова війна вибухнула в Європі, українська національна ідентичність вже була сильно розвинута. Початок ХХ ст. виявився “золотим віком” для української культури: композитори, художники, письменники, драматурги та поети святкували свою українську спадщину (heritage) у своїх творах, і розмежування (differentiation) між українцями Австро-Угорщини та Росії в значній мірі зникло.

У 1914 р. найбільшим символом цієї єдності стало святкування 100-річчя від дня народження Шевченка: як у підавстрійській так і в підросійській Україні формувалися ювілейні комітети для організації підготовки святкування.

Російська імперія. Святкувати народження Шевченка в Російській імперії не було легко. Російський імператор Микола II переживав про наростання революційного руху в Російській імперії, зокрема “Шевченківського руху” в Україні. Він боявся, що відзначення Шевченкового ювілею могло би перетворитися на масові демонстрації, щоб повалити його владу. Відповідно, у січні 1914 р. уряд заборонив будь-яке вшанування Шевченка.

Український нарід повстав проти заборони. Перше виявилася листівка київських студентів зі закликом до одноденного страйку. Опісля інші організації почали закликати до демонстрації в день народження Шевченка. Подібні листівки випустили студенти численних міст і до них приєднувалися робітники заводів і фабрик в Україні.

Демонстрації таки відбувалися. У Києві, місцева поліція арештовувала учасників. Царський уряд теж заборонив святкувати ювілей Шевченка на його могилі в Каневі. Люди, які старалися добратися до могили, були побиті.

Австро-Угорська імперія. В Австро-Угорській імперії дозволялося святкування 100-літнього ювілею від дня народження Шевченка і українці святкували! Українська громадськість Східної Галичини визнала 1914 р. роком Тараса Шевченка. В різних містах та селах відбулися святкування. Проводилися концерти, урочисті походи українських товариств і організацій. 28 червня 1914 р. відбувся у Львові **Шевченківський здвиг**. Учасники визначили російське самодержавство як головного ворога українського визвольного руху, відзначивши в цьому контексті важливість українських парамілітарних (paramilitary) та спортивних організацій в Галичині. В здвизі взяли участь, за різними даними, від 12,000 до 23,000 осіб.

Пластуни в Шевченківському здвизі

Пластуни брали участь в Шевченківському здвизі під проводом Петра Франка—син Івана Франка, співзасновник Пласту, і поручник Легіону Січових стрільців.

Перша світова війна

Коли українці святкували річницю дня народження Шевченка, вони були об'єднані духовно, але політично вони далі були поділені між двома імперіями. Ситуація почала змінюватися з початком Першої світової війни. У той сам час, що українці зібралися на Шевченківський здви́г, австрійський ерцгерцог Франц Фердинанд (Archduke Franz Ferdinand of Austria), наступник престолу Австро-Угорської монархії (heir to the Austro-Hungarian throne), був убитий югославським націоналістом в Сараєво. Це привело Австро-Угорщину оголосити війну Сербії, яку підтримала Росія. Отже війна почалася між Росією і Австро-Угорщиною, і українці були втягнуті в війну: вони служили в російській та австрійській арміях, і битви часто проходили на українських землях.

Проте, українці були об'єднані на іншому “фронті”: вони зрозуміли, що війна надала можливість створити незалежну українську державу. Спочатку рухи за незалежність на Заході і Сході були окремими. Але до 1918 р., падіння Австро-Угорської та Російської імперій створили б можливість українцям об'єднатися в прагненні до незалежності.

Галичина і Буковина в 1914 р.

Незабаром після початку Першої світової війни, 2 серпня 1914 р., у Львові створено Головну Українську Раду (ГУР)—під проводом Костя Левицького—з метою побудови самостійної України. 4 серпня 1914 р. ГУР вирішила створити українську військову організацію, що одержала назву Українських січових стрільців.

Українські січові стрільці (УСС) були першими українськими частинами на бойовищах (battlefields) Східної Європи після Полтави 1709 р. Вони мали велике значення для відновлення (renewal) військових традицій, для зростання українського патріотизму, створення військового фольклору, пісні й музики. Головним отаманом УСС було обрано доктора Володимира Старосольського, батько Начального Пластуна Юрія Старосольського. Це не одинокий зв'язок Пласту з УСС: більшість пластунів зголосилися воювати в лавах УСС, в тому числі співзасновники Пласту Іван Чмола та Петро Франко.

Загальна Українська Рада. На початку вересня 1914 р. у зв'язку з наступом (advance) російських військ, ГУР перебралася до Відня, де проіснувала до травня 1915 р., коли була перетворена на Загальну Українську Раду (ЗУР). ЗУР мала бути репрезентацією *всього* українського народу—не лиш Галичини. Кость Левицький теж очолив ЗУР.

На жаль українці знову постраждали від польського впливу. 5 листопада 1916 р. було опубліковано маніфест австрійського імператора про створення Польського королівства, до якого увійшли українські території. ЗУР висловила протест проти включення до складу польської держави будь-яких українських етнічних земель і закликала українське суспільство боротися за українську державу. Але після проголошення маніфесту ЗУР втратила вплив (lost influence) і рух за незалежну Українську державу зупинився. Дві події мали б відбутися щоб українці могли знову домагатися незалежності: Лютнева революція у Росії у 1917 р. і розвал Австро-Угорської імперії в 1918 р.

Українська революція 1917–1921 рр.: Боротьба за державність

Поштовхом до початку Української революції стала Лютнева революція (February Revolution) в Росії. В Києві зібралися представники українських організацій, які вирішили створити організацію для координації національного руху. 4 березня було оголошено

утворення Української Центральної Ради (УЦР). Головою УЦР був обраний Михайло Грушевський.

Універсали Української Центральної Ради — державно-політичні прокламації (proclamations), які видавала УЦР для широкого загалу. Всього УЦР видала чотири Універсали, які визначили етапи Української держави—від автономної до самостійної.

Третій Універсал проголосив Українську Народну Республіку (УНР). Україна не відокремлювалася повністю (did not fully separate) від Росії, але вся влада належала тільки УЦР та Генеральному Секретаріату.

У зв'язку з агресією з Радянської Росії, 25 січня УЦР випустила свій **четвертий Універсал** (від 22 січня 1918 р.), розрив зв'язків з Росією та проголошення самостійної української держави. Два тижні пізніше, 9 лютого, Червона Армія захопила Київ.

Обложена більшовиками і, втративши велику територію, УЦР була змушена шукати іноземну (foreign) допомогу. 9 лютого 1918 р., УЦР підписала **Брест-Литовський мирний договір** щоб отримати військову допомогу від Німецької і Австро-Угорської імперій.

Німеччина допомогла українській армії відтіснити більшовиків з України і німецька армія перебрала територію України, яка була зайнята більшовиками. Проте виник конфлікт між німцями і УНР через німецьке втручання (interference) у внутрішні справи (internal affairs) України. 29 квітня, переворот (coup, overthrow) проти УНР відбувся за підтримки німецької армії.

Скоропадський та Гетьманат

Переворот був успішним і Павло Скоропадський був проголошений гетьманом **Української Держави**, яка замінила (replaced) УНР. УЦР була розпущена (dissolved).

Коли стало очевидним, що Німеччина і Австро-Угорщина програють війну, гетьман сформував новий кабінет російських монархістів (monarchists) і проголосив Акт федерації, щоб об'єднати Україну з майбутньою небільшовицькою (non-bolshevik) російською державою. У відповідь, 14 листопада українська опозиція утворила новий уряд, Директорію, очолена Володимиром Винниченком та Симоном Петлюрою, й відкрито оголосила виступ проти гетьмана.

Директорія Української Народної Республіки

На бік Директорії перейшли січові стрільці та інші військові. 21 листопада повстали оточили Київ. 14 грудня німці залишили місто, забравши з собою Скоропадського. Того ж дня Директорія проголосила відновлення УНР.

Спочатку Директорію очолив Винниченко; Петлюра став начальником збройних сил (він пізніше очолив Директорію). Директорія скасувала багато із законів Гетьманату і відновила законодавства УЦР.

Приблизно в той сам час, що Директорія прийшла до влади і відновила УНР, друга республіка прийшла до влади в Галичині; коротким часом, їх шляхи зійшлися.

Симон Петлюра

Головний отаман військ УНР з листопада 1918 р.; Голова Директорії УНР з 9 травня 1919 р. - 10 листопада 1920 р.

Західно-Українська Народня Республіка

Західно-Українська Народня Республіка (ЗУНР) була створена 9 листопада 1918 р. Українською Народною Радою на українській території колишньої Австро-Угорщини. Євгена Петрушевича назвали президентом. ЗУНР прийшла до влади після Листопадового зриву: В ніч з 31 жовтня на 1 листопада 1918 р. стрілецькі частини зайняли (occupied, captured) близько всі найважливіші урядові установи (government agencies) у Львові. Протягом кількох днів, Буковина і Закарпаття теж увійшли в склад ЗУНР.

Акт Злуки

Уже практично з першого дня утворення ЗУНР, між урядами УНР і ЗУНР проводились переговори про втілення (realization) ідеї соборності. Кульмінацією національно-визвольних змагань українців стало 22 січня 1919 р. — День злуки УНР і ЗУНР. Софіївський майдан у Києві заповнили десятки тисяч народу, і було оголошено:

“Віднині на всіх українських землях, розділених віками, Галичині, Буковині, Закарпатській Русі й Наддніпрянщині буде єдина велика Україна. Мрії, задля запровадження яких найкращі сини України боролися і вмирали, стали дійсністю.”

Акт Злуки був довгоочікуваний (long anticipated) українцями з обох сторін— проголошення стало виявом волі українців до етнічної й територіальної консолідації (consolidation), свідченням їх національної ідентичності, становлення держави.

Але до справжнього об'єднання справа так і не дійшла і нова Українська Народня Республіка довго не проіснувала. Західні землі України були анексовані (annexed) Польщею. Наддніпрянщина увійшла в склад СРСР. Але навіть при тому, що це було на короткий час, мрія Шевченка була здійснена існуванням єдиної, незалежної України.

III. Сучасна українська національна ідентичність

200 років після народження Шевченка, почалася нова епоха в розвитку української національної ідентичності. Мало хто міг передбачити (anticipate), що протест з вимогою європейської інтеграції (European integration) би перетворився в боротьбу за виживання (survival) української держави. Знову українці застрягли (were trapped) між Сходом і Заходом, де Схід являв собою століття російського гноблення, а Захід являв собою “гідність” (dignity), яку українці вимагали. Ми розглянемо наступні питання: Як Євромайдан перетворився в боротьбу за українську єдність? Який взаємозв'язок (correlation) між подіями в Україні і національною ідентичністю? Що думав би Шевченко про ці події?

Євромайдан – початок

21 листопада 2013 р., за кілька днів до Вільнюського саміту східного партнерства (Eastern Partnership Summit in Vilnius, Lithuania), Кабінет Міністрів України вирішив призупинити процес (suspend the process) підготування до підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (Association Agreement between Ukraine and the European Union). Розпорядження (the order) про це було офіційно оголошене Прем'єр-

міністром України Миколою Азаровим. Для України підписання Угоди створило б нагоду повернутись в бік Європи і Заходу і зменшити вплив Росії та Сходу.

Українці відреагували (reacted) дуже негативно. Під вечір 21 листопада люди стали організовуватися через соціальні мережі (social networks). Перша акція розпочалася у Києві на Майдані Незалежності; під кінець нараховувана Майдані було близько 1,500 осіб. На Майдан прийшли студенти, журналісти, громадські активісти, опозиційні політичні лідери. Стали з'являтися міліція та посилені загони Беркуту (special police force). Люди вирішили лишатися на ніч. У той час вони не очікували, що їх перебування на Майдані триватиме набагато довше, ніж одну ніч. І так розпочався Майдан—рух, який змінив шлях держави.

24 листопада 2013 р. відбувся найбільший мітинг опозиції за період президентського правління Президента Віктора Януковича. За оцінками опозиції, мітинг зібрав до 150,000 осіб. Протестувальники вимагали, між іншим:

- Відставку уряду Азарова за зраду національних інтересів.
- Звільнення Юлії Тимошенко.
- Підписання “Угоди про асоціацію України та Євросоюзу”.
- У разі невідписання Угоди, імпічмент Януковича за зраду національних інтересів.

Вимоги протестуючих не були виконані і український уряд відмовився підписати Угоду про асоціацію. Протести збільшилися і протестуючі закликали до відставки уряду.

30 листопада, група беззбройних протестувальників були жорстоко побиті Беркутом. Насильство (violence) збільшило гнів народу і число протестувальників—між 500,000 і 800,000 осіб приєдналися до протесту 1 грудня. Розпочалася зміна в ідеології: багато протестуючих сказали, що протести були вже “не про Європу”, а про “збереження української демократії”. За даними опитування (surveys) протестувальників, 70% прийшли на знак протесту проти жорстокості Беркуту. Протести тривали в новий рік.

Закони про диктатуру

16 січня 2014 р., Партія регіонів і Комуністична партія України прийняли закони накладення штрафів (fines) та терміни ув'язнення (jail terms) за акції протесту, які протестувальники назвали “диктаторські закони”. Кількість протестуючих збільшилася і гнів піднімався.

21 січня насильство призвело до смерті: Три протестувальники були вбиті Беркутом. У відповідь, 22 січня лідери опозиції (Віталій Кличко від партії УДАР, Арсеній Яценюк від Батьківщини і Олег Тягнибок від Свободи) вручили президенту свої вимоги.

28 січня “диктаторські закони” були скасовані парламентом і прем'єр-міністр Азаров подав у відставку. Але протестувальникам це не було достатньо—Майдан продовжився.

Револуція

На ранок 18 лютого було заплановано “Мирний наступ” — ходу протестувальників до Верховної Ради України, щоб вимагати зміни до Конституції, обмежуючи повноваження (limiting the power)

Небесна Сотня

Список загиблих учасників Майдану у грудні 2013 - лютому 2014 р. нараховує 98 осіб. 21 лютого 2014 р. на Майдані відбулось прощання із загиблими героями, яких назвали “Небесною сотнею”.

Президента. Спецпідрозділи зустріли протестувальників водометами (water cannons) та сльозогінним газом (tear gas). Одночасно протестувальники були атаковані силовиками (security forces) та тітушками (агітатори підплачені урядом). Це призвело до поновлення силового протистояння (violent confrontation). На ранок 19 лютого число загиблих склало 25 чоловік, 16 з яких були протестуючі.

“Кривавий четвер”. Ранком 20 лютого Майдан перейшов в наступ (offensive) і, не зважаючи на обстріл снайперами (snipers shooting), розширив контрольовану зону. До вечора, число загиблих склало 75 чоловік. Цього дня уряд вперше офіційно визнав, що застосовувалась вогнепальна зброя (use of firearms). Члени уряду почали тікати з країни, оскільки що раз більше військових переходили на бік протестувальників.

Українці—і, по суті, весь світ—були шоковані (shocked), що Янукович міг впровадити таке насильство проти власного народу. Револуція почалася всерйоз. На Майдані Кличко заявив, що опозиція буде голосувати про імпічмент Януковича. Янукович втік з Києва і більшість міністрів зникла. Рада створила тимчасовий (interim, temporary) уряд, призначивши Олександра Турчинова спікером і тимчасовим президентом і Арсенія Яценюка тимчасовим прем’єр-міністром, і встановила 25 травня датою президентських виборів. Верховна Рада повернула в дію Конституцію 2004 року і дозволила звільнення Юлії Тимошенко.

Проросійські виступи в Україні

З відходом Януковича, українці вважали, що нова епоха почалася в історії України. Їх оптимізм був недовгим—“нова епоха” була не зовсім, як вони очікували. Проросійські виступи (pro-Russian actions) в Україні — це серія акцій проведених після відходу Януковича, за участі російських спецслужб (special forces) у східних, центральних і південних регіонах України, учасники яких виступали:

- За відокремлення півдня і сходу України та приєднання цих регіонів до Росії,
- За проведення референдуму щодо федерального устрою (federalization) України,
- За надання російській мові статусу другої державної,
- Та проти нової української влади.

Кримська криза

27 лютого невідомі озброєні люди (ймовірно колишні бійці Беркут, що брали участь в придушенні протестів у Києві—Беркут було розформовано 25 лютого—та російські спецпризначенці) захопили й блокували Верховну Раду Криму. Росія стверджувала, що вони були “групи місцевої самооборони”—не російські військові—але Україна і світ визнали участь Росії.

Антиукраїнська пропаганда в Криму

Оточена (surrounded) озброєними бойовиками, Кримська Верховна Рада обрала новий уряд проросійських діячів (pro-Russian activists) і проголосувала провести референдум про відділення від України і приєднання до Росії. Референдум відбувся 16 березня; 18 березня Президент Росії Володимир Путін спільно з лідерами Криму та Севастополя підписали Договір про прийняття Республіки Крим до складу Росії.

Розкол на Сході

Наступна мета проросійських сепаратистів (separatists): відділення східних областей від України. 11 травня, самопроголошені (self-declared) Донецька народна республіка та

Луганська народна республіка провели референдуми та проголосили незалежність. Український уряд розпочав антитерористичну операцію (АТО), щоб придушити сепаратистів. АТО продовжується по сьогоднішній день.

Президентські вибори

Ніхто не сумнівався, що Росія була залучена в сепаратистських рухах, і багато хто вважав, що рухи були призначені (designed), щоб зірвати президентські вибори заплановані на 25 травня. Однак, незважаючи на триваюче насильство, український уряд провів вибори. З 21 кандидатів, українці обрали Петра Порошенка п'ятим президентом України.

Майдан був важливим фактором у перемозі Порошенка. Порошенко активно підтримував Майдан з моменту його створення. Це призвело до зростання його популярності.

В опитуваннях до виборів, Кличко—один з трьох лідерів опозиції на Майдані—був його найближчим конкурентом (competitor), але Кличко зняв свою кандидатуру (withdrew his candidacy) і підтримав Порошенка (Кличка обрали мером Києва). Порошенко отримав повну перемогу в першому турі голосування; за нього проголосували 54.7% виборців.

Порошенко прийшов до присяги (inaugurated) 7 червня. В день 25 червня, Порошенко виправив подію, яка спонукала (caused) Майдан—президент підписав економічну частину Угоди з Європейським Союзом. Але багатьох цілей Майдану досі не досягнуто. Наслідки Майдану розвиваються щоденно і рух ще не завершений.

Порошенко тепер має складну роботу перед собою: догодити протестувальникам Майдану, очистити корупцію (corruption) в українському уряді, направити економіку, встановити Україну на шлях до європейської інтеграції, і відновити “гідність” українців. Його найбільше завдання: об'єднати країну, яку сепаратисти—з підтримкою Росії—намагаються знищити.

Нова українська національна ідентичність

Обставини в сьогоднішній Україні—не прості. Що вони свідчать про українську національну ідентичність? Що означає слово “українець” в цій новій епосі Майдану? З листопада 2013 р, українці почали формувати нову національну ідентичність. Протягом 23 років незалежності, Євромайдан призвів до першого кровопролиття (bloodshed) заради держави; це був перший справжній бій за національне звільнення, що стало основою для створення нової української нації. Але термін “українець” не має сьогодні просто етнічне значіння—термін також починає набирати політичне та громадянське (civil) значення. Етнічні українці не були єдиними учасниками руху за нову Україну. Після розгону протестуючих 30 листопада, опитування протестувальників показало, що 30% були російськомовні. З перших трьох жертв 21 січня, один був українського походження, другий був вірменського (Armenian) походження, а третій був білоруського походження. Кримські татари залишилися категорично проукраїнські під час Кримського голосування, проголошуючи “ми єдина країна”. Коли російська пропаганда стала називати протестувальників “бандерівцями”, щоб створити страх фашизму¹, прихильники нової України прийняли термін і всілякі “Бандерівці” почали з'являтися. У своєму блозі написала “Бандерівка” з Одеси:

¹ Russians have long vilified Stepan Bandera, a political activist and leader of the Ukrainian nationalist movement in Western Ukraine which fought for Ukrainian independence during WWII.

“Спасибі, Володимир Володимирович [Путін], ви вчинили неймовірне! Ми думали, що ми росіяни, українці, євреї, татари, православні, іудеї, мусульмани ... а виявилось, що ми всі українці, Бандерівці.”

Ці етнічно різноманітні (ethnically diverse) українці не були об'єднані спільною етнічною приналежністю (common ethnicity)—їх об'єднало бажання жити в незалежній Україні і також бажання жити в країні, яка поважає гідність своїх громадян. Чому цей перехід—від етнічного визначення до громадянського/політичного визначення терміну “українець”—є значним? Націоналісти епохи Шевченка мусіли покладатися на національну ідентичність основу на етнічності, щоб викликати почуття патріотизму і сприяти створенню нової держави. Сьогодні, українська держава нарешті існує, але вона не складається виключно з етнічних українців—22% жителів України є етнічні меншини. Якщо Україна має залишитися єдиною нацією, “українець” не може бути визначений строго на основі етнічної приналежності; “українець” повинен бути визначений вірністю українській державі. Проросійські виступи в Україні продемонстрували шкоду (damage), яка може бути заподіяна (caused) етнічними меншинами, які не вважають себе українцями.

Здається, що Україна на цьому шляху: впродовж подій, які почалися розгортатися в листопаді 2013 р., українці з усіх етнічних груп носили національний одяг, несли синьо-жовті прапори і гордо співали національний гімн.

Тим не менш, цей перехід в Україні не є повним, про що свідчать сепаратистські рухи в Україні. Історія повторюється і Росія знову є найбільшою перешкодою (obstacle) єдності та незалежності України. Проте, бажання значної більшості українців залишатися незалежними від Росії підкреслює найбільш важливу схожість (similarity) між українською національною ідентичністю епохи Шевченка і сучасною українською національною ідентичністю: віра у вільну і незалежну Україну.

Що думав би Шевченко?

Шевченко був всюдисущий (omnipresent) на Майдані. Читалися його вірші. Його портрет знаходився на сцені Майдану і серед протестувальників. Скульптори вирізали скульптуру Шевченка поруч з Майданом. Художники включали його в образах захисників Майдану. Безліч (a large number) статей з'явилися вказуючи вплив Шевченка на Майдан. Майдан не відбувся лиш у Києві; де знаходився пам'ятник Шевченка, там знаходилися протестувальники—по різних містах і селах України. Святкування 200-річчя з дня народження Шевченка (9 березня) був одним з найбільших в історії.

Лідери—українські та іноземні—також визнали вплив Шевченка. Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк цитував (cited) Шевченка як натхнення для Майдану. На питання, який план був для Майдану, лідер опозиції Олег Тягнибок відповів, “план дій - це *Кобзар*”. Навіть американський сенатор Джон Маккейн (John McCain) згадав про Шевченка під час візиту на Майдан. Шевченко, без сумніву (undoubtedly), вплинув на Майдан.

Отже, що б Шевченко думав про останні події в Україні? Ми не можемо знати напевно, але ми можемо припустити (speculate), на основі того, що ми знаємо про нього:

- Шевченко був захисником пригноблених (defender of the oppressed), в національному сенсі (national sense): Він виступав за незалежну Україну, вільну від впливу Росії. Він, ймовірно, був би обурений російським втручанням в українських справах, анексацією

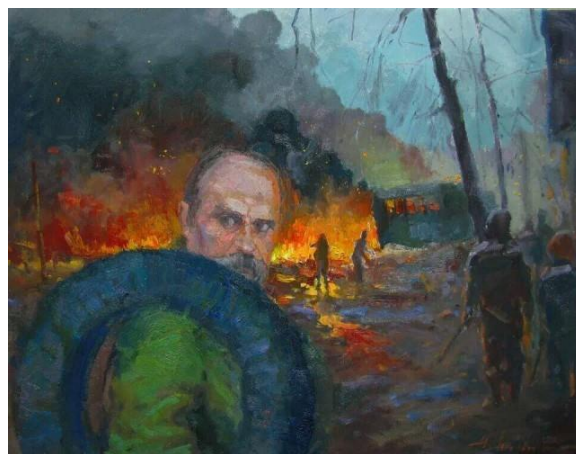
Криму Росією, і сепаратистськими рухами в Донбасі спонсорованими (sponsored by) Росією.

- Шевченко був захисником пригноблених, в соціальному сенсі (social sense): Він виступав за свободне та справедливе суспільство, він був прихильником прав людини і вірив в право кожної людини на “гідність”. Він був захисником демократичних принципів свободи слова, думки і релігії. Він, ймовірно, підтримував би протестувальників і був би обурений “диктаторськими законами”, розгоном протестуючих, і рішенням Януковича убити своїх власних громадян.
- Шевченко бажав не тільки рівні права (equal rights) для українців; він хотів, щоб вони самі вважали, що вони рівні з усіма іншими народами, і він присвятив своє життя—і пожертвував своєю свободою—щоб переконати їх цієї ідеї. Він, ймовірно, був би гордий, побачити етнічних українців, а також людей інших етнічностей, які святкують свою Українську національну ідентичність—демонструючи, що українська нація нарешті отримала статус справжньої держави, рівна з іншими державами.

На Майдані були втілені ті самі принципи, які Шевченко старався поширювати серед українського народу протягом усього свого життя. Історія продовжується, і майбутнє України залишається невизначеним (undefined). Але одне можна сказати напевно: Українці продемонстрували своє бажання жити в країні, гідною Шевченка, і в словах Кобзаря:

“Борітеся – поборете, вам Бог помагає!”

“ГРИГОРОВИЧ ПРОТИ...”

живопис Юрія Шаповала